СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 146. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 25. червня, 1927. VOL. XXXV. No. 146. Jersey City, N. J., Saturday, June 25, 1927. THREE CENTS

БЕРД ЗНОВА ЗАПОВІВ ВИЛЕТ І ВІДКЛИКАВ

СИМ РАЗОМ ПРИЧИНОЮ БУРІ НА ОКЕАНІ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Вчора рано Ричард Берд заповів, що він вилетить до Европи зовсім певно нині раненько коло 4. години. Тимчасом нині рано наспіли вістки про нові бурі на океані, і то не далеко від американського берега, і він знова відложив лет на неозначений час.

О годині 4. рано ждало на Рузвелт Філд, на Лонг Айленді, кілька тисяч людий, цікавих поглянути на вилет. Товпа ждала мимо уливного дощу, але зі сподіваної сцени не бачила нічого хиба тільки те, як механіки закривали літак проти вітру.

Берд уже й не хоче подавати часу свого вилету.

ЗНОВА ІМІҐРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ.

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ХОЧЕ РОЗШИРЕННЯ КВОТИ.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — Нюйорська стейтова торговельна палата на своїх зборах приняла резолюцію, в якій домагається розширення закона про квоту на іміґрантів з усіх других країв, до яких він досі не відносився, себто до іміґрантів з Канади, Мексика, Південної Америки й Західних Індій.

Резолюція каже, що нема ніякої розумної причини ставити іміґрантів з усіх країв світа в одну категорію, а іміґрантів з американських держав у другу. Лишень оден член зборів, представник жидівських міліонерів Ґуґенгаймів, протестував против приняття сеї резолюції, кажучи, що заведене квоти для американських країв пошкодить рільництву й промислови.

ПОЛІЦІЯ РОЗГАНЯЄ БІЙКУ МЕЖИ ДВОМА КРИЛАМИ КРАВЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ.

НЕНАВИСТЬ МЕЖИ КОМУНІСТАМИ І ПРОТИКОМУНІСТАМИ МАЛО НЕ ДОВЕЛА ДО БИТВИ.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — Праве крило кравецько-юнійних робітників довело своє огірчене до комуністів до того, що нині викинено з юнійного дому „комуністичну злучену раду", що вела сих робітників до ріжних радикальних кроків, шкідливих для робітників.

На се викидання зібралося богато робітників, так протикомуністів, як і комуністів. Обі сторони стали кукурічитися проти себе. Коли праве крило вивісило ріжні прапори з написями, звернениими проти комуністів, комуністи кинулися на своїх противників. Поліційні стації вислали сейчас на місце події скріплені відділи, які палками розігнали зібраних. Справа покінчилася 4 арештами та омлінєм одкої жінки, здушеної товпою.

КУРТИС-БЕЙСЬКА ЦЕРКОВНА ГРОМАДА ЗРИВАЄ З ЕП. БОГАЧЕВСЬКИМ.

ГРОМАДА ПОДАЄ ЗА ПРИЧИНУ ІҐНОРОВАННЄ ЕПИСКОПОМ І ДОМАГАНЬ.

КУРТИС БЕЙ, Меріленд, 22. червня. — Українська греко-католицька парохія св. Петра й Павла в Куртис Бей заявила через свій церковний уряд, що вона зриває з рутенським епископом Богачевським всякі зносини.

У своїй заяві, підписаній урядом, громада заявляє, що вона домагалася між иншим від епископа Богачевського звороту чартеру парохії, який, як каже громада, забрав їй безправно о. В. Маньовський. Далі громада жадала була від епископа, щоби він заставив о. шамбеляна К. Курила звернути куртис-бейській громаді чашу й фелон, які о. Курило позичив був ще в 1917. році й не звернув до сього часу, за які громада не могла позивати о. шамбеляна, бо він випровадився з парохії.

Церковний уряд заявляє, що епископ не сповнив прозьб громади, і тому парохія вважала за відповідне зірвати з ним всяку звязь.

НІС ВОВК, ПОНЕСЛИ Й ВОВКА.

МЕКСИКАНСЬКА ПОЛІЦІЯ ЗАМИКАЄ ДРУКАРСЬКІ ШАПИ ЗА ПРОПАҐАНДУ.

МЕКСИКО, 23. червня. — Як часи нині обертаються „до гори ногами", видно з того, що так як колись римо-католицька інквізиція замикала друкарні та переслідувала друкарів і авторів, так нині знова мексиканська поліція замкнула тут чотири друкарні, які вели католицьку пропаґанду проти мексиканського уряду. Властителів друкарень арештовано.

ДАЛЬШІ ПРОЦЕСИ ЗА НАПАД ПОЛІЦІЇ НА ФАРМІ МІНІ.

ЗНОВА ПОЛІСМЕН ЗАСУДЖЕНИЙ.

ФЛЕМИНГТОН, Ню Джерзі, 23. червня. — Нині покінчився тут другий процес, звязаний з ославленою свого часу поліційною облогою фарми Тимотея Міні. Перший процес покінчився засудом двох полісменів за вбивство, тепер другий процес покінчився засудом поліційного капраля Дейлі за напад і побитє Тимотея Міні.

Тимотей Міні зізнавав на суді як свідок, що Дейлі бив його по арештованню.

СТАЛИЙ КУРС НІМЕЦЬКОЇ МАРКИ ЗАПЕВНЕНИЙ.

ГАМБУРҐ, 22. червня. — Німецький міністер торговлі др. Курціюс заявив на зібранню Центральної організації німецьких торговельних палат, що курс німецької марки так усталений, що віяка катастрофа не в силі його повалити.

ЗАПОВІДАЄ ОДІННЯ З КУКУРУДЗЯНОЇ ТКАНИНИ.

ДЕ МОЙНС, Айова, 22. червня. — Др. О. Р. Свіні, головний хемік айовської стейтової колегії, заявив тут перед зборами товариства банкирів, що за короткий вже час буде можна бачити в Америці людий, одітих в убрання, зроблені з кукурудзяної тканини.

Бесідник показав слухачам вироби з кукурудзяного бадила, які заступають папір і дерево.

ПОЧТОВІ ЗНАЧКИ ЛИНДБЕРҐА.

Міністерство почти видало значки для воздушної почти з портретом Линдберґа (по 10 центів). Їх продавано спершу в кількох містах, а небаром будуть усюди. За ними серед публики великий попит, отже воздушна почта мати-ме добрий прихід.

ДЕРЕВО СМЕРТИ.

В Африці відкрито нове дерево, яке називається „деревом смерти''. Коли скалічити кору цього дерева, випливає з нього теч, якої мала скількість вистане, щоби вбити слона. Випари цього дерева впливають убивчо на живі орґанізми. Коли дорізлий чоловік стане на пів години коло такого дерева, неґайно вмирає. Цікаво, що досі ніхто не звернув на нього уваги. Як подає американська преса, до Африки виїзджає окрема наукова комісія, яка має занятися дослідом цего дивного дерева. На чолі комісії стоїть учений ботанік Ол. Ґрів.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОКРУГИ.

Починають реалізувати пятирічний плян електрифікації миколаївської округи. В липні в Миколаїві почнуть будувати районну електростацію міццю в 6,000 кільоват. Згодом стацію доведуть до 16.000 кільоват. Стація буде закінчена в березні 1929 року.

В місті Очакові через кілька місяців пайове товариство почине будувати дизельну стацію в 200 кінських сил, яка буде пущена в слідуючому році. В 1927/28 році почнуть будувати електростації в містах Новий Буг і Нова Одеса, першу — міццю 200 кінських сил, другу — 340. Новоодеська стація обслугуватиме 10 сіл, розташовані на побережжі Бога.

До 10-тьох роковин Жовтневої Революції до великого приміського села Богоявленського проводиться лінію електропередачі від миколаївської стації.

ЧИ Є НАС ЗАБОГАТО?

Вчені давно цікавились питанням, скільки людей може помістити земля. Бо постійний зріст населення міг розвіяти предвічну мрію про те, що в майбутности щезнуть війни. Адже неодна війна була безпосереднім наслідком перенаселення даної території. Два берлінські географи, Альбрехт Пенк і Альойз Фішер, присвятили сьому питанню свої останні досліди. Їх відповідь наскрізь оптимістична: „жийте і розмножуйтесь". Бо земля має нині 1800 міліонів, то є се щойно 20 проц. тої цифри, яку вона може помістити. В Европі є нині 460,000.000 людей, а може в ній поміститись не більш як 560,000.000, отже швидко буде перенаселена. Навіть Азія має вже нині 70 проц. можливої суми. Отже єдиними теренами майбутньої еміґрації стануть Африка та Австралія. В Африці є нині 140 міліонів, а може жити з 2000 міліонів. Ще більше місця є в Австралії, де нині є всього 8 міліонів людей, а можуть поміститись стільки, що в Европі. Також південна Америка має місця на 1200 міліонів. За 100 літ виемігрує з Европи 31 міліонів людей! Англія вже давно опікується територіями, куди вони їхатимуть. Коли до сього часу англійська мова вдержиться при своїй силі розвитку, тоді можна легко уявити собі момент, коли нею володіти-ме три четвертині земської кулі.

НАСЛІДКИ НЕВЗГОДИН.

В Білій Підляській жив господар Войташек в незгоді зі своєю жінкою. Войташкова покинула чоловіка і жила у своєї мами. Стрінувшись на дорозі, знову посперечалися. Войташек виняв револьвер, стрілив до жінки, а опісля до себе. На щастє, стріли не були смертельні. І тепер Войташек відповідав за замах на жінку перед судом. Хоча жінка зізнала в користь чоловіка (казала що револьвер вистрілив припадково), всеж суд засудив Войташка на рік тюрми.

$1,000,000,000 НА ҐАЗЕТИ.

У Вейнсборо, Па., відбулося в минулу суботу зібрання Товариства Пенсилвенійських Видавців Часописий. На зібранню промовляв редактор нюйорського дневника Ворлд, В. П. Бізелл.

Він сказав, що в Злучених Державах друкується всіх ґазет і журналів за кождим разом по 225,000,000 примірників. Се, казав, дає по 9 видань на кожду родину в Америці, яких є 25,000,000.

На цілий ґазетний бизнес, казав він, нарід Злучених Держав видає тепер річно понад біліон долярів. З того три четвертини покривають оголошення, а тільки одну четвертину з продажі ґазет.

Значить, як випродукуванне одного примірника ґазети коштує 8 центів, то читач платить два центи, а 6 центів платить промисл і торговля, з кишені читача, але так, що він того безпосередньо не відчуває і вдоволений, що буцімто має дешеві часописі.

„МАЛЧАТЬ І НЕ РАЗСУЖДАТЬ!"

На приказ маняка-паяца, що хоче вдати Наполеона, польського маршалка Пілсудского, рада польських міністрів приняла проєкт нового пресового закона. Ціль того закона здушити пресу гноблених Польщею народів. Новий пресовий закон не посоромиться подібних царських указів; ті також наказували пресі: „малчать і не разсуждать!"

МОСКОВСЬКІ НАЄМНИКИ.

Англійці відкрили в Дубнім і Рівному вербункові бюра для запису добровольців, які хотілиб боротися в Китаю проти китайської національної армії. Туди можуть зголошуватися тільки Москалі, бувші офіцири, і вони справді голосяться, і то численно. Московська золотопагонна „братва" не звикла до чесної праці і думає, що в Китаю зможе собі погуляти так, як колись в Криму і на „Юге России". Здається, що з тою самою ціллю їздив ґенерал барон Врангель до Юґославії.

ПРИГОДА СТОРОЖА ЛАДУ.

Ґазета „Życie Ludu" доносить таке: До литовського місточка Беняконє у Виленщині приїхав з Вильна архиепископ Ялбжиковскі на візитацію костела. На стрічу архиепископови вийшли товпи селян. Архиепископ приїхав автом і увійшов до костела, товпа цікавих окружила авто і з цікавістю оглядала дивну машину. Комендант сторожі зачав ґрунтовно робити порядок і відштовхувати людей від авта. Втім побачив, що якийсь „обиватель" зачав обмацувати гумові колеса і казав йому відійти. Але той не чув чи не брав тих слів до себе і далі своє робив. Тому сторож публичного ладу зближився до него і так йому дав „po mordzie", що той перевернувся на землю, а коли встав на ноги одержав ще одну порцію. З цего повстала неабияка авнтура. Показалося, що побитий „sprężystym" сторожем ладу є шофером архиепископа і має не лиш право, але й обовязок обмацувати гумові колеса. Тому комендант сейчас став перепрошувати побитого шофера, а архиепископа їздив перепрошувати аж до Вильна. Ґазета „Życie Ludu" додає до цеї історії таке: „Не вдалося комендантови. Колиби під його сильний пястук попався звичайний литовський чоловік, мігби за це дочекатись похвали, а вже в найгіршім випадку не треба би було перепрошувати побитого, ані його родини чи опікунів".

СТАРОВИННЕ СХОВИЩЕ.

Дня 14. травня при земляних роботах в Кічкасі ґрабарі натрапили на старовинне сховище. Дня 16. травня відкопали камяний склеп, де знайшли кістяк людини. Трохи згодом знайдено недалеко від першого ще один кістяк. Розкопи сьогодня закінчено і про них сповіщено Укрголовнауку і професора Яворницького в Дніпропетровську.

ІМОН ДЕ ВАЛЄРА ВІДКАЗАВСЯ ВІД ПРИСЯГИ

КОСҐРЕЙВ СТАНУВ ЗНОВА НА ЧОЛІ УРЯДУ. — ДЕ ВАЛЄРУ НЕ ПУСТИЛИ ДО ПАРЛЯМЕНТУ.

ДАБЛИН, 23. червня. — В столиці Вільної Ірляндської Держави відчинено нововибраний парлямент. З того приводу сподівалися в місті заворушень, бо було воно переповнене численними сторонниками Імона де Валери, що зїхалися до столиці на той день з ріжних місцевостей Ірляндії.

Всі партії зійшлися в згоді в католицькім костелі на торжественнім богослуженю, але як тільки ввійшли до парляментарного будинку, ситуація взяла инший оборот. Коли де Валєра заявив, що ні він ні його сторонники не зложать приписаної присяги на вірність англійському королеви, поліція замкнула йому вступ до салі нарад.

Республиканські сторонники розійшлися і не робили в парляментарнім будинку ніяких заміщань. На скликаним в тій справі мітінґу заложили протест та рішили віднестися до народа і візвати його до пресії на уряд в цїли допущення їх до парляменту. А парлямент відбував наради після назначеного порядку. Президентом екзекутивної ради вибрано Вилиема Т. Косґрейва, дотеперішного голову уряду.

ТЕРОР СКРІПИВ СОВІТИ.

РОЗСТРІЛИ — ЦЕ ЛЕКЦІЯ ДЛЯ ЗАГРАНИЧНОЇ БУРЖУАЗІЇ.

МОСКВА, 23. червня. — Нюйорський кореспондент подає, що послідні розстріли викликали вправді сильні протести заграницею, але в самім нутрі скріпили владу совітів. А совітам головно о це ходило. Бо та влада була захитана в своїм престіжу з приводу зневаг, які потерпіли совітські амбасадори в Пекині і Лондоні через ревізії та з приводу вбивства Войкова. Терор підніс саме упадаючий авторитет. Той терор треба розуміти так як його виклав на зібранню в Іркутську якийсь большевицький агітатор: Ми мусіли троха повчити нашу клятy буржуазію. Це може принести нам трохи клопоту поза границями нашого краю, але хай всі знають по терорі, що це край робітників і селян.

АНҐЛІЯ ПРЕДЛОЖИТЬ НОВИЙ ПЛЯН.

МОЖЛИВО, ЩО ПРИХИЛИТЬСЯ В ЗАСАДІ ДО АМЕРИКАНСЬКОГО ПРОЄКТУ.

ЖЕНЕВА, 23. червня. — В найблизших днях надіються з боку Анґлії нового предложення в справі обмеження зброєння на морі. Не знати ще, як це предложенне буде виглядати, але в поінформованих кругах твердять, що Анґлія схилиться до запропонованої Вашинґтоном рації 5—5—3 відносно кружляків і субмарин. Кажуть, що Америка не може на всякий случай нічого стратити. Бо або прихиляться другі держави до її проєкту, тоді знова зиcкає те, чого хотіла, або конференція розібється, а тоді вина спаде на других.

ОБЄДНАНИЙ НАСТУП ФЕНҐА І ЧЕНҐА.

ФЕНҐ ХОЧЕ ПОЗБУТИСЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ВПЛИВІВ. В ТІЙ ЦІЛИ СТАВИТЬ УЛЬТИМАТ УРЯДОВИ В ҐАНКОВ.

СУХОВ-ПУКОВ, у військовім поїзді, 23. червня. — В інтервю з американським кореспондентом подав ґенерал Фенґ, що між ним а ґенералом Ченґ Кай Шеком прийшло до повного порозуміння та що він стоїть тепер на чолі цілої полудневої армії. Визнаючи націоналістичний уряд у Нанкінґ, стремить він тепер до ліквідації лівого уряду в Ґанков. По тій причині виcлав він тому урядови ультимат, в якім домагається усунення совітського дорадника Бородина від впливів та його відослання до Москви. Ґенерал Фенґ подає, що можуть виїхати за границю рівнож і другі члени уряду в Ґанков, які не хочуть піддатися урядови в Нанкінґ. В ультиматі говориться далі про наслідки большевицької агітації та цілковите розбитте краю. Це саме було причиною злуки обох ґенералів, які тепер ведуть спільний наступ на Пекин, столицю Китаю.

МІСТО НАКЛАДАЄ ПОДАТОК НА КОРОТКЕ ВОЛОСЄ.

БРЕСЛЯВ, 23. червня. — Місто наложило податок в сумі одної марки на місяць для всіх дівчат, що йдуть за новою модою і обтинають волосє. Жінки, які стають невільницями тої моди, будуть платити подвійну таксу. Дівчата кажуть, що той старомодний закон видано тільки тому, що жінки всіх радних належать до старої ґенерації і носять тільки довге волосе.

ШТРЕЗЕМАН В ПЕСИМІСТИЧНІМ НАСТРОЮ.

БЕРЛИН, 23. червня. — Не памятають ще в німецькім парляменті такої хвилі, коли міністер заграничних справ Штреземан був більш пригноблений як на послідній сесії, коли говорив про наради Ради Ліґи Націй. Не диво, бо зявився перед парляментом з порожними руками. Мав привезти ухвали в справі зменшення окупаційного війська в Надренії, але її не привіз. Зате прийшлося йому говорити про послідну промову Поанкаре про злу волю з боку Німеччини, яка цілком не підходить до смаку Німців. Одним потішив Штреземан послів, а це відноситься до приречення, що Німеччина дістане місце в кольоніяльній Мандатовій Комісії. Біда тільки в тім, що Німеччина не має ніяких кольоній. В справі відношення до Рапальського Союза заявив Штреземан, що Німеччина буде держатися льояльно ухвал рапальського договору.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОРЧМА

Довгими століттями була корчма дійсним нещастем нашого народа. Вона нищила нас не тільки матеріяльно, але затроювала й душу нашого народа. Тому то польська шляхта так дуже дбала про горальні та про затроєнне нашого народу алькоголем.

Про ту корчму заговорили в старім краю і тепер з нагоди наближаючихся виборів до громадських рад. Бо ото прийшла пора, коли буде можна позбутися по наших селах наказних польських або таки наших хрунівських війтів та комісарів, наставлених силою польськими старостами та піддержуваних польською жандармерією.

Корчма відгравала у нас при всяких виборах велику ролю, бояться її впливу і тепер. Та все таки можна мати надію, що тої зрадницької ролі, що колись, вона вже не в силі буде відограти. За те, забираючи голос про корчму, треба піднести иншого рода справу.

Ото польський буджет виказує, що Польща одержала за послідних пять кварталів 330 міліонів злотих, здертих з населення дорогою спірітусового податку. А що Українці становлять в Польщі менш більш третину населення, то виходить, що ми, Українці, заплатили до польського скарбу за одних тільки пять кварталів 122,500,000 злотих. 10 міліонів платимо отже ми, бідні Українці, до польського скарбу за горілку кождого місяця, а кромі цего яких 20 міліонів злотих платимо місячно шинкарам і горальникам. Це є страшні цифри, які по правді ще висші, бо на наших землях нарід, як відомо, більше пе як на польських, бо серед Поляків працюють численні організації над тим, щоби здержувати нарід від пиянства. А в нас ніхто над тим не працює. Зате раз-у-раз нарікаємо на біду і нею викручуємося від жертв на Рідну Школу, інвалідів і т. п. Нічого в нас не йде, бо у всім брак фондів, А як бачимо, фонди є, тільки вони йдуть на корчму, а не на просвіту ні на боротьбу. Колиб наш нарід складав на просвітні цілі тільки десяту частину того, що пропиває, ми моглиб мати цвитучі культурні інституції. Але так, на жаль, не є. Пиянство як повоєнна деморалізація поширилося в відстрашаючий спосіб, а Польща його на наших землях підпирає, бо знає, що корчма це гріб для українського народа.

З тою язвою доводиться нам боротись і тут в Америці. Відома річ, що й тут наші люди пють тепер більше, як до часів прогибіції. Коби хоч пили і міру знали, але, на жаль, так не є. І в тім лихо, бо в царстві самогона важко поширити освіту і висші ідеали. Як би не самогон, ми осягнулиб і тут богато більше. Бо колиб кождий з тих, що пе, відступив для інвалідів раз в рік вартість одної чарки горілки, ми малиб до року Дім Українських Інвалідів у Львові.

ЦИВІЛІЗОВАНІ ВАРВАРИ

Після вбивства Войкова большевики роспочали нову полосу терору та переслідування. Цивілізований світ на це відгукнувся рішучим осудом поступовання большевиків за масові арешти, висилки, увязнення й страту людей запідозрених за виступ проти большевицької влади.

Не раз вже Европа протестувала проти большевицького терору та проти їх переслідування політичних противників. Не раз чулося протести й обурення, що в Совітській Росії задавлена свобода друку, слова й організації.

Знову большевики станули перед політичною та економічною бльокадою, а може й перед новою війною. Буде провадитися війна в імя принципів права й справедливости, „демократії". Можливо, що в тій війні чи в бльокаді не останню ролю будуть грати такі держави цивілізованих варварів, як Румунія та Польща. Не можна придумати собі більшої насмішки, більшого глуму над чесністю та принциповістю тих, що стануть до активної боротьби з большевиками в імя принципів права та справедливости, як власне союз з тими двома „модерними" державами. Коли сатана хоче посміятися над цивілізованим людством та дискредитувати найліпші його інтенції, то кращої комбінації він не змігби придумати як поставити Румунів та Поляків в лаву оборонців принціпів людства.

Те, що робиться на землях окупованих Румунами та Поляками, мало чим ріжниться від того, що робиться в большевицькій Росії. Ріжниця хиба та, що большевики отверто говорять про істнуючу в них диктатуру, отверто проводять свою політику тиранії, а Румуни та Поляки свою тиранію й диктатуру ховають під темну маску свого псевдодемократизму. Вони дурять увесь світ своїми демократичними конституціями, своїм признанням загальнолюдських принципів права та справедливости, які вони на кождому кроці, кожної години порушують і нехтують. Вони зовсім не поважають власних законів, нехтують власні конституції, обертають свої суди, поліцію, жандармерію в огидні терористичні урядові органи, а війско примушують виконувати обовязки катів та розстрілювати мирне населення. Большевики свою армію звільнили від розстрілів засуджених трибуналами людей та сформували для того спеціяльні війска, а Поляки та Румуни кожного жовніра своєї армії в кожду хвилину обертають в ката.

Непольське й нерумунське населення в цих „цивілізованих" державах позбавлене так само всіх прав, як у большевиків все населення. Воля друку, воля зборів, організацій, воля віроісповідання і т. д. у Румунів та Поляків істнують лише на папері. На ділі тут панує такий самий терор, така сама сваволя влади, як у большевиків. Жадних зборів, жадних організацій польська та румунська адміністрація не допускає. Дозволяють лише те, що вдасться або силою організованости вирвати з їх рук, або лише те, що є корисним для скріплення панування та гнету цих завойовників на чужих землях.

Вся преса знаходиться під таким цензурним утиском, що стирає найменші ознаки свободи слова. Досить лише проглянути краєву пресу, щоби побачити, скільки вона має білих плям. Коли випадково в якому числі таких плям немає, то вже напевно є вміщений вирок суду про конфіскату попередних чисел, та про накладення кари на редакцію і на видавців. Народні збори, віча, сходини, розганяє поліція навіть тоді, коли там виступають члени парляментів. Членів зборів переслідують судом. Це те саме, що й у большевиків: повне подавлення свободи, преси, зборів і організації.

Воля віри у Польщі та в Румунії — це лише одна насмішка над цими словами. Непольські й нерумунські церкви замикають, переробляють на косцьоли та передають латинським громадам. Священство непольської і нерумунської національности переслідується, і притягається до судової відповідальности за проповіди, за громадську працю, позбавляється права відправляти.

Заключення конкордату між Польщею і Римом та утворення спеціяльної православної церкви в Польщі поставило все священство на службу польській державі. Служителів престола обернуто в охранників, детективів та жандармів. Таке саме поступовання, нічим не гірше, і у большевиків до питань віри. Ріжниця лише та, що в Росії до всіх віроісповідань менче-більше ставляться одинаково.

У большевиків всякі вибори до совітів фальшується, таке саме з виборами у Поляків і у Румунів. Підкупство, погрози поліції, арештовання небажаних кандидатів, позбавлення права активних виборів і т. д. нічим не ріжняться у цих державах від большевицької практики. Лише знову большевики про це отверто говорять, а цивілізовані варвари все старанно маскують.

Большевицькі вязниці переповнені політичними вязнями. А чи не так саме переповнені румунські та польські тюрми політичними вязнями? У большевиків вязнів катують, а що з ними роблять в Румунії та Польщі? Коли дізнаєшся про ті страшні катування, які ці европейські варвари там роблять, то волосся на голові дубом стає від страхіття. Убивство Ольги Бесарабової, численні розстріли невинного населення по вирокам польських і румунських „судів" і без жадних вироків! Цих фактів не переребереш, бо ними можна списати грубу книжку.

Колиб застановитися на ширшому розгляді та порівнати те, що діється у большевиків, з тим, що діється в Румунії й Польщі, то й для сліпого стане ясним, що основної ріжниці для поневолених народів нема. Переслідування, катування та безглузді масові арешти, засуди й увязнення однаково практикуються як там, так і тут. Арештовання невинних людей та покарання їх є масовим явищем не лише у большевиків, але й у Польщі та Румунії.

Цивілізована Европа не хоче цього бачити; вона замикає очі, бо їй потрібні ці цивілізовані варвари для провадження політики на Сході Европи. Але прийде час, мине потреба Европи, і тоді тим варварам доведеться сам-на-сам дати відповідь за свої катівські вчинки. Доведеться розплачуватися тоді дорогою ціною, якої тепер вони не можуть навіть і збагнути. Закони історії такі, що сьогоднішній переможець часто зовсім несподівано стає переможеним, а сьогоднішній раб завтра стає паном.

НОВІ ВИНАХОДИ З ДАВНИХ ЧАСІВ.

В наших часах богато говориться про великий поступ техніки, при чому вірять, що щойно тепер людскість пізнала ріжні винаходи і технічні улекшення. Тимчасом історія вчить нас, що богато винаходів, які нам здаються феноменальною новістю, знаних було вже давно.

Винахідником **фоноґрафу** і **ґрамофону** вважають Едісона. Тимчасом говорячі автомати будував уже **Альберт Маґнус** (1193—1280), **Роджер Бекон** і інші. Ще більше до нинішнього фоноґрафу була зближена **„говоряча машина"** цісарського радника фон **Кемпелена.** Машину цю описує докладно якийсь **Галле** в книжці „Маґія або чудотворні сили природи" (вийшла в Берліні 1785 р.). Ця машина, то була скринька довга на дванацять цалів, широка і висока на десять цалів, із якимось таємничим механізмом у середині. Мішок допроваджував **воздух** до укритої машинерії. Двома отворами в накривці скриньки могли руки дістатися до середини і виконувати відповідні потрібні рухи. Голос тої машини був подібний до голосу дитини. Галле впевняє, що не було в тій машині ніякого обманства.

Інший примір. **Сталеве перо** знане було вже з початком шіснацятого століття. Славний колись „мистець писання" Джон Нюдерфер згадує про сталеве перо в своїм трактаті про штуку писання (1514 року). Таких пер, залізних або мідяних, уживали навіть при копіюванні рукописів. **Тріцикель** (ровер на трох колесах) винайшов Степан Фартлер у 1683 р. Вістка про те є в книжці з 1703-го року. Якийсь Гольфельд (помер 1771 р.) винайшов **таксаметер.** Той сам винахідник винайшов **віз,** котрого дишель при помочі відповідного приладу відлучувався **автоматично,** коли коні сполошилися. Такий сам винахід опатентував около 1900-го року один Англієць.

Візьмім на примір **телефон** і **телеграф** навіть **без дроту.** Славний фізик Баптист Порта (що жив у XVI. столітті) на вступі до сьомої книги своєї „Маґія натураліс" (1580) пише: „Не сумніваюся, що при помочі двох корабельних компасів, заосмотрених азбукою, можна післати вістку приятелеві, навіть коли він є у вязниці". А ще сімдесять літ передтим учений Йосиф Трітеміюс писав до черця Бостіюра: „Можу без післанця повідомляти про мою волю на велику віддаль, природним шляхом без забобонних засобів і без помочі духів". Якийсь Берґштрасер у XVIII. ст. як впевняють, винайшов **бездротний телеґраф.** Навіть **підводне човно** знали вже в XVI. столітті. Винайшов його Голяндець Корнелій Дребель (1572—1634). Таких примірів можна подавати дуже богато. Поступ і техніка приносять, самособою богато давно незнаних річей. А найважнійшою є сама ідея, помисл і основи виконання. Решта вимагає лише праці і терпеливости.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. М., Ню Йорк. — Не грозіть, що віднесетеся до других дневників, як Вам у Свободі не помістять, а пишіть туди відразу. Пишіть як найбільше; се Вам придасться.

М. К. Т., Па. — Жаль нам, але не можемо помістити сього звіту. Другі ґазети, які дістають менче дописий, і таких і всяких, можуть се робити. Свобода не може, бо вона дістає тільки відозв і звітів, що відозв може містити лише по кілька в одно число, а друкувати звіти з жертв місцевих комітетів мусить зовсім відмовити.

А. Д-й, Фил., Па. — Як другі подібні відозви, так і Ваша буде поміщена, але вона мусить заждати своєї черги.

В. Будзиновський.

ПЯТЕ КОЛЕСО.

ІСТОРИЧНА ПОВІСТЬ.

(35)

— Чув. Захопив її запорожський ушкал Бурлай. Той хлоп має щастє. Хоч як я не люблю води, то таки коли би знав дорогу, пішов би до того Бурлая на службу. Я чув, що зі Стамбула прийшов до Іслям-паші приказ, щоби таки прислав, як не вантаж тої ґалери, то бодай її вартість. Саме ся ґалера, міркую, несе до Стамбула ті скарби.

— Отже бачиш. Намісник випорожнив свою власну скриню, щоби забране ушкалом султан таки дістав. Але Іслям-паша не з тих, що з легким серцем розстаються зі скарбами, які збирали ціле своє життє. Він загадав свою втрату відбити собі з процентом. Загадав сю ґалеру захопити для себе, будь то би забрав її ушкал.

— Мав би розум і не прогрішивсь би, бо що його, те його. Але що йому прийде з того? Пропала одна ґалера, йому приказали вислати другу. Пропаде ся, хоч в його користь, то дістане приказ вислати трету. Буде мусів зрабоване назад віддати. В Стамбулі кажуть, що царське не може пропасти.

— Окрім данин для султана, на ґалері ще инші скарби, котрих намісник не буде обовязаний відшкодувати, бо то не його ґалера і ті купці, котрі своїми скарбами обвантажили ґалеру, не мають на намісника такої сили, як султан. Окрім султанових і купецьких скарбів, ґалера везе ще Решида зі скринею золота. Ся скриня разураз доповняється золотом стяганим в містах, до котрих в дорозі до Стамбула Решид поступає. Ось тепер з Очакова приніс неабиякий міх золота. Заки доїде до Стамбула, скриня буде повна. І за се золото Іслям-паша не ручить ні своїм майном, ні своєю головою.

— Тепер я вже всьо розумію. Беручи ґалеру з всіма її скарбами, намісник вишле султанови ще раз вартість вантажу, який він обовязаний був приставити до Стамбула, решту задержить для себе. Купецьке купцям пропаде, се що везе Решид, стягнуть з родини Решида. Як не буде з чого, то заплатять ще раз всі беї Криму і приморські міста. Султан відібє своє і намісник відбере своє. Чи не так?

— Точно так, як ти кажеш. Ми дістанемо десятину тої добичі, яка прийде намісникови.

— То на сій ґалері є хиба більше таких, як ти, Куршуд і я? Чи може ще прийдуть які?

— Ціле наше товариство вже на ґалері. Вже всі знають, чого. Тепер і ти вже знаєш. Знаєш, що нас сюди позвав Куршуд, та що він наш отаман. Та не знаєш, брате, що мені стрілило до голови... Думаю, дуже добра гадка...

— Ну? До сеї пори всі твої гадки, а всі злодійські, були добрі. В тім ти неабияка голова. І все маєш щасливу руку. Того й я радо все йду за тобою.

— Як ся ґаелра вже буде в наших руках, то ми хиба дурні були би, як би добичу передали намісникови, вдоволяючися тільки пайкою з тої надвишки, яка лишиться по відрахованню вартости раз вже пропавшої данини для султана. Нас тут шестеро. Чи не висміяв би нас цілий світ, коли би ми, маючи ґалеру в цаших руках, приставили її намісникови і передали йому скарби? Подумай, яким то паном став би кождий з нас, коли дістав би шесту пайку тих маєтків, які вже є на ґалері. Беручи ґалеру і її скарби зараз, ми могли би наплювати на решту, яку Решид має стягнути по дорозі до Стамбула.

Омар зробив великі очи. Вдивлявся в Абаса, як побожний аскет в святого.

— Се величава гадка, — промовив аж по хвили. — Але як се зробити? Куршуд вірний пес намісника, не піде на таке.

— Куршуда можна дати рибам на сніданнє.

— Тоді до роботи лишиться нас тільки пятеро. І то не знаю, чи на всіх можна покладатися. Ти знаєш їх? Вони люди Куршуда, чи такі вільні птахи, як ми оба?

— Знаю їх. Всі урвителі від шибениці. Надія опанувати такі маєтки ослініть їх і вони підуть сліпо за нами.

— Всеж таки замало нас. Нас і з Куршудом замало, щоби опанувати ґалеру. Обсада ґалери сильна. Разом з нами є трицять душ. Проти нас буде двацятьпять. Пять проти одного. Разом з Решидом, його слугою і його товаришем люлькочистом буде проти нас двацятьвісім. Не вірю, щоби нас пятеро одоліло таку силу. Ліпше не зачинати.

— Забуваєш, що ті двацять і вісім несвідомі нічого. Більша половина буде спати. Ще й те забуваєш, що на жаданнє намісника мене зробили наставником гребців і я роблю службу в ночи. Всі ті каторжники християни. Більша половина Українці й Поляки. Я вже те передумав.

Очи Омара заіскрилися.

— Ти загадав увільнити каторжників і при їх помочи опанувати каторгу? — спитав.

— Очивидно. Нам вантаж ґалери, їм воля. Гадаєш, що не підуть за нами?

— Не сумніваюся, що підуть. Ще й ґалеру заженуть нам туди, куди зажадаємо. Пращаючи нас, будуть з вдячности цілувати наші руки й ноги. Вонеж були до смерти сковані з тими лавками і гребками.

— Отже пристаєш до спілки?

— Також питаннє! Очивидно, що пристаю. Чи ти з рештою говорив?

— Вже з двома. Ти третий, я четвертий. Лишився ще пятий, з котрим треба би як найскорше побалакати. Хоч, як будемо робити руками каторжників, то той пятий не конче був би потрібний. Але він керманич ґалери. Буде нам потрібний тоді, коли ґалеру опануємо, бо між нами чотирма нема такого, що його міг би заступити.

— Куршуд гадав зробити се аж за Варною, бо у Варні Решид дістане велику силу гроша.

— Заговір в заговорі, бунт в бунті, — Омар сміявся. — Я гадаю, що нам треба віджалувати гроші з Варни і з Бурґасу. Хоч би Решид взяв відтам не знати як богато, то се буде нічо в порівнанню з тим, що на ґалері вже є. Як для тих гроший забаримося, то спізнимо захопленнє цілої ґалери. Для нас було би найліпше між Кістендже і Варною.

— І я так думаю — Абас закінчив розмову.

Ґалера наближалася до Білгороду при Дніпровім лимані. В Білгороді Решид мав дістати данину від білгородської орди, отже ґалера мусіла задержатися. Коли ґалера скручувала в лиман, Абас встав і відійшов. По хвили відійшов Омар. Богдан лишився. Став ломити собі голову питаннєм, як використати підслухане. В небезпеці був не тільки вантаж ґалери, але й сама ґалера. Однаково, Куршуд чи Абас взяв би її. Бурлай вийшов би з порожними руками, бо як би заговірники опанували ґалеру, то не поплили би далі тим шляхом, по якім кружляє Бурлай, полюючи на ґалеру. Але се ще пусте. Найбільша небезпека була в тім, що заговірники вирізали би всіх, що не належать до заговору. Вбили би Решида, вбили би його самого. В першій хвили Богдан подумав, що найліпше було би спасатися зараз. Скористати з того, що ґалера задержиться в Білгороді, і тут покинути ґалеру. Очивидно також сказати Решидови, яка йому грозить небезпека.

По сій гадці прийшла друга: Підслухане повторити отаманови ґалери Ашікови. Богдан вже встав, щоби знайти Ашіка, коли прийшла йому трета гадка. Небезпека бунту не грозила зараз, отже ще можна би ґалеру спасти для Бурлая. Богдан сів назад на лавці і вдивлявся в лиман, далі думаючи, що йому діяти.

Саме в хвили, коли ґалера впливала в лиман, з лиману випливала якась велика купецька ґалера. На сій ґалері спочило око Богдана. Нараз в груди Богдана забилося серце, віддих станув. На краю тої купецької ґалери стояв Турок, в котрого Богдан вліпив свої очи. Глянувши на Богдана, Турок затрусився і шепнув до себе:

— Той Турок, то Хмельницький. Відки він там взявся?!

— Той Турок, то Бурлай! — Хмельницький шепнув до себе і став демонстративно витріпувати люльку.

Турок на купецькій ґалері ледви замітно кивнув головою на знак, що Богдана пізнав, та що зрозумів його. Його ґалера взяла на право і по хвили щезла з очий Богдана. Богдан скоро упорядкував свої гадки. Рішивсь лишитися на ґалері, щоби її спасти для Бурлая. В його голові вже був готовий цілий плян. Ґалера причалила до берега. Спустили лодку для Решида. Коли Решид станув на краю ґалери, щоби зійти в лодку, Богдан приступив до него і шепнув:

— Як вернеш на ґалеру, приступи до мене, коли буду сидіти край ґалери без ніякого сусіда. Мушу тобі сказати щось дуже важного, але так, щоби ніхто не підслухав нас.

— Важне для мене, чи тільки для тебе? — Решид спитав, щоби вже тепер бодай щось троха знати.

— І для мене і для тебе. Але більше для тебе.

— Скажи вже тепер, бодай коротко головне.

Богдан не хотів сказати, що Решидови грозить втрата гроший і життя, бо Решид вже не вернув би з Білгороду на ґалеру і заалярмував би турецьку сторожу білгородського порту. Тоді ґалера для Бурлая пропала би. Отже він відповів:

— Коротко се не дасться сказати, Почуєш, як вернеш.

Решид зійшов до лодки, і лодка відчалила. Богдан далі думав і додумався до того, що заговірників треба обличити і тим позискати собі довіре Ашіка та вдячність Решида і його брата в Стамбулі.

По кількох годинах Решид вернув з золотом білгородської орди і ґалера зараз рушила далі. Богдан, своїм звичаєм, сидів на краю ґалери. Біля него не було нікого. Умістивши золото в своїй скрини, Решид пройшовся пару разів по ґалері і присівся до Богдана.

— Що ти хотів мені сказати? — спитав.

— Насамперед мушу тобі сказати, що ніхто не сміє підслухати нас... ні слова! Отже мусимо бути дуже обережні. Найліпше буде, як на ґалері ніхто й не доміркується, що ми балакаємо. Я буду говорити з лицем зверненим до моря. Ти сиди біля мене, але з лицем зверненим на ґалеру і пакай люльку. Пильно дивися, чи хто до нас не підходить. Як би наближався, то ти позіхни. Тоді я зачну про що инше. Як буду тебе питати, то відповідай тільки тоді, коли ніхто на тебе не дивиться.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ ОПУСКАЙМО З РУК ОРУЖА.

Я завсіди читаю Голоси Читачів, і неодно цікаве я довідуюся від ріжних дописувателів, і я тепер хотівби сказати дещо від себе. Хочу, дорогі браття й сестри, сказати вам свої думки про боротьбу на релігійному поли, що завелася в нас в Америці.

Звідки ся боротьба завелася, то ми всі добре знаємо. Польща хоче нас повернути в Поляків, а до помочи взяла собі Рим. В старім краю завели конкордат, а нам в Америці поволи заводять лацінські обжондки. Почали з того, що забороняли нам протестувати проти конкордату. Відтак заборонили згадувати в церквах про наших визначних людей. Відтак стали думати над тим, якби їм тут скасувати постепенно ріжниці між нашою церквою а латинською. Стали згори накидувати нам новий календар і святкувати свята з латинниками. Відтак стали заводити ріжні латинські звичаї. Далі вже почали думати над основанієм семинара, в якім моглиби виховувати новий накорінок Єзуїтів, які вже малиби завершити навернення наших людей на латинство.

Між наш нарід єзуїтські прихильники вже й пустили агітацію, що лишень целібатники будуть добрими священиками для нашого народа. А якими священиками є целібатники, то ми вже добре знаємо. Ми знаємо, як заховуються целібатники в латинських церквах. Ми знаємо, що замісць одної законної жінки вони звичайно держать по кілька господинь і ми знаємо, як за се люди думають.

Що скаже такий парохіянин, як він приходить з якоюсь церковною справою до парохіяльного дому, який він своїми жертвами удержує, задзвонить або застукає до дверий, а тут виходить така господиня, відхилить троха двері, і через поріг з парохіянина стане тягнути допити, кого він хоче, чого він хоче, а чому, а як, а відтак його відправить, навіть не пустивши через двері: „Єгомость положилися трохи, і їх не можна рушати".

Я наводжу такий факт тільки на те, щоби показати, що як ми зречемося заряду церковних маєтків, які ми своєю кервавицею зложили й удержуємо, як признаємо паном над своїм майном других людий, Рим чи айриського біскупа, то вже нема рахунку нашим панам. Панує над нами Рим чи айриський бішоп чи який другий Єзуїт, панує над нами священик, що підлягає сьому бішопови, а навіть панує над нами господиня, що підлягає єгомостеви. Навіть вона має більше право в парохії, як громадянин, що парохію удержує.

Се мені показує, як на долони, що ми не дібємося пошанівку своїх народних прав так довго, поки ми не добудемо права зарядувати тою своєю кервавицею, яку ми зложили на церкви. Як маєтки церковні будуть у наших руках, тоді ми не будемо боятися, що наш священик піде лизатися єпископови, чи Римови чолобитні писати, чи свого народа цуратися. Тоді з нами буде рахуватися й єпископ, і самий Рим. І тоді наш голос у справі целібату, і в справі конкордату буде щось значити, бо й Рим тоді буде знати, що коли він не захоче вволити нашу волю, то ми собі дамо раду й без нього, а вразі потреби то махнемо рукою й на Варшаву й на Рим.

Тому я думаю, що кожда церковна громада повинна тепер устроїти в себе віче чи наради, розглянути справу всесторонно, розяснити громаді, як стоїть справа, а відтак поробити все потрібне, щоби добитися своїх прав. Нема тут чого боятися ні чорта, ні проклону, ні канонів, бо всіх страшків уже давно біда зїла, а тих, що ще лишилися, незадовго зїсть. У світі належиться місце тільки тим, що вміють за себе постояти, і то не словами, а ділами. Як наш нарід каже, не штука словами, а штука ділами.

Іван Іванішів,
Филаделфія.

ТИМ, ЩО ПРОТИ ЖІНОЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Дня 12. червня, в день Зелених Свят товариство Жіноча Громада в Ню Йорку устроїла день цвітів на будову Дому Інвалідів у Львові. В тій цїли товариство вислало своїх членкинь під українські церкви в Ню Йорку і Бруклині на збірку і сї зібрали: при українській церкві на семій улици $61.60, при українській православній церкві $26.74, а при українській церкві в Бруклині $30.10. До зібрання сих 112.46 причинилась наперед красна погідна днина, як рівнож і членство Жіночої Громади, котра ніколи не жаліє труду там, де ходить о добро для рідного краю. Та неділя Зелених Свят може послужити почином і заохотою до праці для свого народу в будучности. При сій збірці помагали в Ню Йорку громадянки: Маруся Иосик, Маруся Мендзій, Марта і Марія Михалюк, пані Р. Драґенда і п. Прохнівська, в Бруклині громадянки: Марія Балко, А. Дука, А. Дацко, С. Яремчук, К. Дупак і М. Ковальчук. Їх примір послужить певно заохотою для жінок до подібної праці.

Отсей факт зібрання за одну неділю сотку долярів для гарної народної цїли мусить дати богато до думання тим, що вміють думати. Я хочу звернути увагу на потребу жіної організації, якої потреби ще богато наших людий не добачує. Тимчасом факти такі, як отсей, показують нам, як мало слушности мають сї люди, що кажуть, що організуватися повинен тільки мущина, а жінка до організації не повинна пхатися. Тимчасом природа дала жінкам не тільки добре серце, яке їй каже помагати всюди, де люди терплять і мучаться, але й відвагу станути там, де неодин мущина не має відваги або не має можности станути. Як жінки станут до народної праці, то богато мущин, що ходять нині блудними дорогами, завернуться на правдиву дорогу. Зорґанізовані, ми будемо могти краще виховувати молодіж. Наші діти не будуть нидіти, але будуть виростати на сильних духом людий.

Богато наших жінок уже знає, що їм організації треба. Але богато з них також дивиться на те, що богато людий дивиться на сю справу ще тими очима, якими дивилися люди сотки літ тому, і через те богато жінок, переконаних про потребу організації, до організації не береться. Отже тим жінкам я хочу звернути увагу на сю акцію за будовою дому для інвалідів у Львові, яку розвело свідоме українське громадянство в Америці. Осьтут маєте нагоду понисатися. Возьміться до роботи, і покажіть, що жінка може. Покажіть, що жінка часто зробить таке, чого мущина не може. Продавайте цвіти, як се ми робили, або робіть якесь друге подібне підприємство на цїль будови дому для інвалідів у Львові. Працею покажіть, що ми потрібні народови. Роботою даймо доказ, що ми вміємо. Зберім сотку, най буде десятку, най буде доляра, все числиться у великій роботі, яку веде наш нарід. Працюймо й працюймо, а колись ми певно будемо признані як сущна частина нашого громадянства.

Стефа Абрагамовська,
Ню Йорк.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ МІСТА НЮ ЙОРКУ.

Недавно ведена дискусія на сторінках „Свободи" в справі українського шкільництва в Америці, а зокрема про реорганізоване наших шкіл в напрямі одноцільности — доказує наглядно, що загал нашої суспільности понимає величезну вагу національного виховання молодшого покоління тут на еміґрації. І в кождій такій дописи, без огляду на деякі питання технічно - організаційної природи, було можна вичитати оправданий жах перед небезпекою винародовлення сього покоління, що вродилося тут в Америці, і запопадження його для нашого народа.

Не предвиджуючи будучої всешкільної організації в Америці, громадянство міста Ню Йорку заснувало 1924 р. народню школу, котра отсе кінчить вже третій рік свого існування. Се громадянство руководилося тою здоровою думкою, що місто Ню Йорк повинно стояти на першім місци також такою організацією первородної ваги, якою єсть народна школа — і давати в такий спосіб напрям в культурній роботі серед нашої суспільности. І без огляду на партії, ся школа гуртує коло себе усі національні товариства Ню Йорку. Мимо великих матеріяльних трудностий ся школа есть і повинна бути взірцем для всіх наших шкіл в Америці.

На жаль треба сказати, що величезна часть нашої еміграції, в своїй темноті, легкодушности і байдужности до всякої національної справи, не показувала не то прихильности, але навіть самого заінтересовання таким життєвим питанням у інших народів, яким є справа рідної школи. За глибоко вкорінена в наших масах марнотратність своєї національности скріплюється ще неприхильними тутешними обставинами життя, серед котрих треба якраз національної солідарности і дисципліни.

Та мимо сих невідрадних відносин праця рідної школи не пішла на дармо, а дає відрадні успіхи. Через школу освідомилися і згуртувалися всетаки чимраз ширші круги нашої еміграції в Ню Йорку — а се також великий національний здобуток. Сї круги не тільки що самі остануть на твердім національно-культурнім ґрунті, але ще будуть потягати за собою і инші верстви, що доси є байдужні. Доказом сього є вписи дітий до своєї школи: з кождим шкільним роком число дітий і потреба нових кляс збільшається. Се значить довіре до рідної інституції, а довіре в нашім українськім життю надзвичайно велика річ.

Як звичайно доси, так і сього року Українська Школа в Ню Йорку закінчить шкільний рік іспитами в поодиноких клясах. Хоч наше громадянство мало вже підчас року нагоду бачити виховане нашої дітвори на концертах і сезонових представленнях, то однак тепер воно буде могти переконатися про успіхи цілорічної праці в поодиноких предметах науки взагалі.

Іспити відбудуться в такім порядку:

В суботу, 25. червня:
а) I. кл. з 14. улиці о годині 6—7 вечером.
б) Школа з Вашинґтон Стр. о год. 7—8 веч.

В понеділок, 27. червня:
а) Школа при 43 Вест Стр. о год. 6—7 веч.
б) Школа при Рутґерс Стр. о год. 7—8 веч.
в) V. кляса при Рутґерс Стр. о год. 8—9 веч.

У вівторок, 28. червня:
а) III. кл. з 6. ул. о год. 6—7 веч.
б) I. кл. з 2-гої ул. о год. 7—8 веч.
в) I. кл. з 7-мої ул. о год. 8—9 веч.

В середу, 29. червня:
II. кл. з 6-тої улиці о годині 7—8 веч.

Іспити для всіх кляс (крім 43-тої улиці) відбудуться в церковний гали при 7-мій улиці.

Управа школи запрошує українське громадянство прибути на іспити діточі і тим засвідчити своє заінтересоване і прихильність до нашої школи.

Рівночасно звертаємося з просьбою до нашої публики явитися на величавім шкільнім пікніку, що відбудеться в сю неділю, 26. червня в Улмер Парк, Бруклин, Л. Ай.

Управитель.

WHEELING, W. VA.

Місцеве Бр. св. О. Николая повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що ПІВРІЧНИЙ МІТІНҐ відбудеться 3-го липня б. р. точно о годині 2-ій сполудня, на галі парохіяльній, 42 Jacob ул. На мітінґу мають явитися всі члени, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару після ухвали. 146

ЗА УРЯД:
П. Вітенько, предс.
М. Зень, касієр.
І. Шелева, секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється Джерзиситську Громаду, що **ПІКНІК** Тов. Укр. Січи, від. 170 У. Н. Союза, який мав відбутися в сю **неділю**, 26. червня, 1927, **не відбудеться** по причині **Посту Петрівки**. Натомісць сей сам Пікнік відбудеться 31. липня (July 31). Хто вже купив тикет нехай задержить його собі, бо ті самі тикети будуть добрі на 31. липня. Проситься отже не забути, що **Пікнік** Тов. Укр. Січи, від. 170 У. Н. С., **відбудесь 31. липня 1927 р. в тім самім парку.**

Гр. Готра, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 12. червня сього року помер в Юніверсел Госпитал у місті Болтиморі, в стейті Мериленд, член Українського Народного Союза **Іван Семенків.**

Покійний походив зі села Вишнівчика, підгаєцького повіту, в Галичині. До Америки приїхав в 1909. році. До У. Н. Союза приступив у 1916. році. Невмолима смерть забрала його в силі віку, бо прожив усего 41 літ. Полишив він жену й двох синів.

Похорон його відбувся в вівторок, дня 14. червня. Похороном занялося Товариство ім. Івана Франка, відділ У. Н. Союза з ч. 337., котрого членом був покійний. На похорон явилося ґреміяльно Бр. Пресв. Тройці, відділ У. Н. Союза 320. в Болтиморі, та відділ 55. з Куртис-Бей.

Покійний був свідомим українським громадянином. Він усе стояв по стороні правди і готов був терпіти за те, що виступав проти всяких кривдителів. Він бажав свому народови волї й щастя та складав щиро жертви на його визвольну боротьбу.

Земля Йому Пером.
П. С.

Педант:

Вважайтеж! Ви мало що не вибили мені ока вашою парасолею!

— Даруйте, але то не моя парасоля.

—o—

Жінка: А може би так виїхати в гори?

Чоловік: В гори? Не хочу, бо заслонюють горизонт.

—o—

ЗІ СПОРТУ.

БОРБА ГАРКАВЕНКА З МАЛЬЦЕВИЧОМ.

Очи всіх спортсменів були звернені на ту боротьбу, яка відбулася минулого четверга в Бостоні між польським чемпіоном Мальцевичом, якого від 12 літ досі ніхто не побідив. 7,000 людей прийшло подивитися на ту боротьбу.

Гаркавенко був весь час борби атакуючою стороною. По 30 мінутах борби Гаркавенко схопив Мальцевича і покрутив млинком, але Мальцевич вирвався і борба пішла далі. По 68 мінутах Гаркавенко кинув Мальцевичом 5 разів через голову, а потім підняв в гору, покрутив млинком і положив на лопатки.

Публика устроїла Гаркавенкови таку овацію, якої Бостон не устроїв ще ніякому борцеви. Побіда та була ще о стільки особлива, що Гаркавенко станув до борби з запухлим ухом, яке йому пробито підчас борби з Мек Ґилем. А кілька днів тому взад переведено Гаркавенкови операцію, з якої він ще не міг вигоїтися.

Гаркавенко і Мальцевич мали боротися до трох разів. Коли борці стали до поновної борби, зі всіх сторін чути було голоси: Юсеф, не дай сен. Видно богато було Поляків між авдиторією, які загрівали Мальцевича до побіди.

В другій рунді вхопив Гаркавенко Мальцевича по 20 мінутах борби за ноги і покрутив ним в воздусі, але Мальцевич викрутився. По 33 мінутах почав Гаркавенко кидати Мальцевичом через голову. Коли кинув його четвертим разом, Мальцевич вдарив Гаркавенка в наболіле ухо так сильно, що Гаркавенко стратив з болю притомність. Борбу треба було перервати. А коли Гаркавенко заявив, що супроти рани в усі боротися не може, рефері признав побіду Мальцевичови.

По тій борбі лікар перевів нову операцію в усі і Гаркавенкови вже краще. На жаданнє менаджера Гаркавенка Пфефера задержано Мальцевичови виплату його гонорару за борбу до того часу, коли згодиться ще раз боротися з Гаркавенком. Але загально думають, що Мальцевич вже більше з Гаркавенком битися не буде.

ЖАРТИ.

У фотографа.

Фотограф (до селянки): Яку фотографію бажаєте: цілу, чи лише погрудя?

Селянка: Ні, відфотографуйте також і лице.

—o—

— Ну, а добре кінчиться ця повість?

— Цього не знаю. Вони одружилися на кінці, але як потім жили між собою, цього в повісти не сказано.

—o—

Служниця: Пані казали сказати панови, що за дві мінути зберуться і будуть готові до виїзду.

— Дуже добре! То збудите мене за годину!

—o—

При іспиті.

Учитель: Скажіть нам, що Греки мали скорше ніж ми?

Ученик (задихаючись): Те, що не потребували вчитися грецької мови.

—o—

Рахунок.

Гість: Вейтер! Рахунок, що ви дали мені його, не є в порядку!

Вейтер: Ах, так! Перепрашаю, я додав до суми також дату!

—o—

Суддя: Чи свідок був коли караний?

Свідок: Щоби сказати правду, пане судде, то тому десять літ я купався в місці, де було заборонено і я заплатив кари 10 долярів.

Суддя: Ну, а потім?.

Свідок: З того часу я вже не купався.

—o—

На літнищі.

Літник: Якжеж можете держати свинський хлів так близько хати? Цеж нездорово!

Селянин: Але це ніодна свиня у мене не захорувала.

—o—

В аптиці.

— Прошу мені дати пігулки проти глист.

— Чи для дорослих?

— Не знаю, пане аптикарю, як старі можуть бути ці хробаки.

—o—

На літнище приїхала з великого міста жінка з чоловіком і подивляє красу сільської природи:

— Боже! Як тут гарно, як чудово! І чому то люде не будують міста на селі?

—o—

Маляр (до товариша): Чи ти знаєш, що Смальський назвав мої образи богомазами? Я визову його на двобій!

Товариш: Щось також! За те поєдинкуватися? Будь спокійний, він не має навіть власної думки, а повторяє лише те, що другі говорять.

—o—

Зайве.

Жінка: Я була в лікаря, він казав показати язик і записав лік на скріплення.

— **Чоловік:** Певно не на скріплення язика.

—o—

—o—

— Коли ти властиво пізнала твого чоловіка?

— Як у перше зажадала від нього грошей.

—o—

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ҐЕНІЇ НАУКИ СПАСИТЕЛЯМИ ЛЮДСТВА

Написав Др. Александер Сушко.

(Продовженнє)

(9)

XII.

Світогляд Злучених Держав.

Як відгукується на все те, а передовсім же на тверду й далекосяглу німецьку компетицію на світових ринках наша держава, т. є Злучені Держави?

Один із найповажніщих представників американської популярно-наукової публіцистики, **Алфред Пірс Денніс,** висловлює свою думку у цьому питанню так:

„Коли велика війна дала нам яку лекцію, то передовсім навчила нас мати респект для **економічної солідарности світа.** Світовий бизнес можна уявити собі під анальоґією орґанізму. В кождім орґанізмі животність цілости полягає на усіх його частях. Ушкодження одної части є ушкодженням цілости. Допустім, аби торговельний добробут одної великої нації потерпів поважно, так зараз відчуває це бизнес на усім світі... Під натиском „пляну Доса" Німеччина мусить платити свої воєнні зобовязання. А коли вона має їх сплатити, так мусить невпинно вивозити (експортувати), збільшуючи при тім скількість своїх товарів... Та вжеж це не є шкідливим нікому, так як нині міжнародна торговля ріжними товарами ріжних народів зовсім не потягає за собою „боротьби на смерть" між компетиторами. **Доволі є місця для усіх, що займаються здобуванием дових, укритих та непідозріваних другими ринків серед працюючих міліонів ріжнородних народів, які замешкують цю землю!** Ступіневе відживленнє Европи помогло нашій торговлі на усіх чотирох кінцях світа. Коли полудені Американи продають більше свойого мяса і шкір у Великій Британії та Середній Европі, так вони тепер є в кращім положенню спроваджувати нашу рільничу машинерію, наші машини до писання та наші самоходи. Для приміру: наша продаж автомобілів в Арґентині протягом одного року за суму $30,000.000 (трийцять міліонів долярів) була викликана безпосередно наслідком постійного відживлення европейського запотребовання арґентинського мяса, вовни та збіжа.

„Ми присвоюємо собі німецькі триюмфи на полі хемії та робимо їх нашими власними. Літ тому дванацять уважали ми себе абсолютно залежними від німецьких красил. Нині ми виробляємо 90% наших красил та експортуємо поважну надвишку до всіх кінців світа. Для приміру: Чи німецьке синтетичне **індіґо** нам пошкодило чи помогло? („Індіґо" — це прегарне блакитне красило, яке давніще добувано з ростини годованої на велику скалю на плянтаціях в Індії. До часу придумання німецьким ученим синтетичого індіґа ці плянтації представляли для Індії вартість многих міліонів долярів). В попередніх літах наші великі ткацькі підприємства спроваджували природне індіґо з далекого Сходу, та платили доляра за один павнд (фунт). Нині наші власні хемічні заведення постачають усю скількість індіґа, якої ми лишень потребуємо по ціні так низькій як 14 центів за павнд.

„Німеччина є нині найдешевшим продуцентом синтетичного найтроджену на увесь світ. Німецький найтроджен — як показується — зломить незабаром чілійський найтродженовий монопол. Чи це грозить нашим фармерам якою шкодою?

„Німецький метаноль грозить добробутови нашого промислу дістиляції деревного алькоголю. Одначе старі методи оперті на ручній праці подаються невпинно перед знаряддами винахідчивого і механічного генія. Хто важиться нині сказати, що ткацький промисл потерпів щось наслідком заступлення старосвітського ручного варстату новітньою автоматичною машиною? Чи хтонебудь сумнівається в тім, що при нашім обильнім богацтві сирих матеріялів та наших активних американських мізках не будемо ми протягом найблищих двох-трох літ виробляти теж синтетичний деревний алькоголь на велику торговельну скалю?

(Кінець буде).

— Мамо, чи то правда, що земля обертається довкола сонця?

— Так, сину.

— А коли сонце зайде і його нема, то як тоді земля може обертатися?